СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LVII. Ч. 84. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 12-го КВІТНЯ 1949. No. 84. JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, APRIL 12, 1949. VOL. LVII.

ТРИ ЦЕНТИ в Злуч. Держ. Америки ПЯТЬ ЦЕНТІВ Занордоном Тел. „Свободи": BErgen 4-0807 4-0237 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 THREE CENTS in the United States; FIVE CENTS Elsewhere

ЕКЗИЛЬНІ ГРУПИ В З.Д.А. ОРГАНІЗУЮТЬСЯ ДЛЯ ВИЗВОЛЬНОЇ ПРАЦІ

Ню Йорк, 10 квітня. — Тринадцять національних груп, яких представники перебувають в Америці заповіли залишення національних різниць з минулого часу й обєднання для визвольного руху проти Совєтів. Між ними є емігранти з Альбанії, Болгарії, Чехословаччини, Естонії, Угорщини, Югославії, Лотви, Литви, Польщі, Румунії, Росії й України. Серед провідних людей з еміграції згадані: Ференц Надь з Угорщини, д-р Юрій Дімітров з Болгарії, Григорій Гафенку з Румунії, Станислав Міколайчик з Польщі. Представники груп за порозумінням з організацією Комон Коз, зійдуться в ІІ кватирі 5 травня, щоб улаштувати здвиг у Карнеґі Гол в Ню Йорку і там проголосити заложення ліги визволення й федерації для звільнення їхніх земляків зпід совєтського ярма поза Залізною Заслоною. Визвольний рух буде ведений різними екзильними радами, вже заснованими в Злучених Державах. Вони мають скласти спільну політику і програму праці, при чому мають старатися виелімінувати історичні противенства і так довести до обєднання. Еміґранти мають зобовязатися „безоглядно" до спільної праці для визволення їхніх народів і недопускати до порушування спірних питань, доки не буде осягнена спільна ціль, тобто звільнення зпід спільного ворога.

ВЕТЕРАН ЗА СВЯТКУВАННЯ ДНЯ ОБЄДНАНИХ ДЕРЖАВ.

Ню Йорк. — Студент ботаніки з університету Шікаґо, Джозеф Дж. Половскі, приїхав до Ню Йорку, щоб тут спонукати Обєднані Держави до святкування організації Обєднаних Держав у Сан Франсіско 25 квітня 1945 р. Крім того він хоче встановити святкування дня, коли то патруля американської армії з шости людей, у якій він теж був учасником, встановила злуку американської армії з першою під - совєтською українською армією над Ельбою і тим приспішила закінчення другої світової війни.

ДАРЕМНА ПРАЦЯ ДЛЯ РЯТУНКУ ДИТИНИ.

Впродовж трьох днів не тільки ціла Америка але й закордонний світ стежив за завзятою працею найвадзятіших робітників, щоб вратувати трирічну Катерину Фіскус з дна залишеної керниці в Сан Маріно, у Каліфорнії. Вона впала туди підчас забави у пятницю минулого тижня. Тому, що керниця була зроблена з вузької залізної рури, треба було копати побіч неї яму в глиб коло 100 стіп. Керниця була вибита в пісковатій землі і немала води, тому надіялися, що можна буде видістати дитину ще живу. Після 52 годин праці показалося, що дівчина жила тільки дві години, а потім її залляла вода, яка появилася вже підчас копання закопу.

ДИСКУСІЯ НАД ДОПОМОГОЮ ДЛЯ ФАРМЕРІВ.

Вашингтон. — Програма для збільшення видатности фармерської продукції з одночасним зменшенням ціни продуктів для міського населення, переводиться різними засобами як прихильниками адміністрації, так і її противниками. У конгресовій комісії має початися переслухання знавців і свідків ще теперішнього тижня. Тому, що в засаді фармері мають дальше діставати субсидії, йдеться про кошти такого пляну. Одні знавці кажуть, що з федеральних фондів треба буде додати не більше як пять більйонів, інші кажуть, що аж пятнадцять більйонів річно. Предсідник Красового Демократичного Комітету, сен. Дж. Гаверд Мек Ґрат, впевняє, що користь буде для всіх, бо вже теперішня система допомоги збільшила американські приходи на тридцять більйонів річно.

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ОБОРОННИХ УСТАНОВ.

Установи, які працюють для оборони країни, переходять децентралізацію, як це виявив Пол В. Гарвін, президент підприємства Моторола, закладеного в Шікаґо. Воно побудувало лябораторію в Фінікс, у стейті Арізона і там виробляє вирядн для оборонних комунікацій, включаючи й апарати для телевізії. Тому, що всякі комунікації є дуже важливі підчас війни, їх зараховується до критичних матеріялів. Інші делікатні прилади мусять бути вироблювані в різних сторонах країни, щоб не наражувати себе на повне знищення підчас можливого нападу ворога. Про це говорив Галвин підчас свого побуту в неділю в Ню Йорку.

СВІДОК ОБВИНУВАТИВ ПРОФЕСОРА В НАВЧАННІ ЩІДРИВНИХ ГРУП.

Ню Йорк. — У пятницю минулого тижня федеральна лава присяжних суддів, яка судить 11 обвинувачених комуністичних провідників, мала нагоду почути від свідка Герберта А. Филбріка зізнання, що Дірк Дж. Струїк, професор Технологічного Інституту Масачусетс, мав виклади на тайних лекціях для комуністів у Бостоні в 1947 на тему „держава й революція", для поширення теорій марксизму-ленінізму. На запит прокуратора свідок відповів, що професор потверджував теорії, що без насилля не вдасться скинути американського уряду. Запитаний телефонічно проф. Струїк заявив, що він є теоретичний марксист, одначе не вчить насильного перевороту. Він признав, що давав лекції різним групам, одначе не знає, чи вони були комуністи. Він приїхав до Злучених Держав з Голандії став громадянином Америки і вчить математики в інституті.

ЗАТЬМА МІСЯЦЯ У ВІВТОРОК.

У східних стейтах буде можна оглядати затьму місяця у вівторок 12 квітня починаючи від год. 8.32 ввечір. Повна затьма буде видна в околиці Ню Йорку в год. 10.28, після чого вона почне меншати і скінчиться в год. 11.45.

МЕЙОР ЕГГЕРС ПРИЗНАЄ ЗАСЛУГИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ В БОРОТЬБІ ПРОТИ БОЛЬШЕВИЗМУ ТА ВІРИТЬ В СКОРЕ ВИЗВОЛЕННЯ УКРАЇНИ

ПІВТОРА ТИСЯЧІ ЛЮДЕЙ НА ІМПОЗАНТНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ КУЛЬТУРНІЙ ІМПРЕЗІ В ДЖЕРЗІ СИТІ

Українська громада в Джерзі Сиcі, а з нею і дооколичні місцевості, пережили вчора один зі своїх найбільших культурних тріюмфів під час репрезентативного музично-танцювального фестивалю у великій залі місцевої Дікінсон Гайскул, виповненій вщерть місцевими і позамісцевими громадянами, українцями і американцями.

Mayor Frank H. Eggers

Одною з атракцій імпрези був виступ мейора міста, Мр. Френка Еґґерса, що його разом з п'ятьма комісарами представив з і б р а н и м адв. Марсел Вагнер. Містер Еґґерс, на початку промови ствердив своє велике вдоволля з приявности на цій культурній імпрезі, яку він вважає одним з кращих виявів нашого американського життя, зложеного з найкращих культурних досягнень різних національностей кожної зокрема і всіх разом. Мейор знає яку цільмає ця імпреза: показати прекрасну українську культуру та зібраними з цієї нагоди фондами допомогти знедоленим українцям на скитанні в Европі. Він знає, чому ці українці покинули рідну країну і чому вони не хочуть до неї вертатися, бо він знає який великий вклад дали українці та які великі жертви вони зложили в боротьбі проти тоталітарних ворогів людства. Під час війни вони були в перших лініях боротьби проти нацистів і сьогодні вони знову є в першій лінії боротьби проти злочинного большевизму, яку вони перші зачали вже три десятиріччя тому. Мейор Еґґерс, як і ввесь американський нарід знає, що українці не є вільні і він вважає нашим загально-американським обов'язком допомогти їм. Він теж вірить, що Україна і український нарід вже скоро будуть вільні. Ґратуляціями українській громаді за цю прекрасну імпрезу мейор Еґґерс закінчив цей свій знаменний виступ, що його тисячна публика часто перерывала грімкими оплесками. Після сваго виступу мейор Еґґерс знову зайняв своє місце на залі та залишився на ньому аж до кінця імпрези, не скриваючи свого в е л и к о г о вдоволля та признання за неї.

Виступ С. Шумейка.

Імпреза почалася американським гимном, що його відспівали злучені хори американсько-української м о л о д і з Джерзі Сиcі і Ню Йорку, до повнені поодинокими співаками з Байону, Нюарку та Елизабет. Вже сама поява на сцені кількох десятків молодих людей в прекрасних українських національних одягах робила незабутнє враження, як на саму українську так і чисельну американську публику. Голова Українського Конгресового Комітету і редактор „Юкрейніен Вікли", Степан Шумейко, короткою прамовою в англійській мові з'ясував ґенезу та ціль таких українських культурних виступів, що мають за мені збагатити найкращими українськими зразками загальну американську культуру скарбницю, допомогти у взаємному розумінні та порозумінні між поодинокими етнічними групами, а тим самим допомогти і до взаємного порозуміння всіх народів та націй. Бесідник зокрема звернув увагу на факт, що цю імпрезу практично влаштувала і виконує американсько-українська молодь, яка цю культурну спадщину перебрала від своїх батьків, цих простих трудовиків, що їх колись лиха доля заставили йти шукати щастя в світі та які знайшли його в цій благословенній, бо вільній Америці. Згадавши ще коротко про розвиток організованого життя американсько-української молоді та її дотеперішні успіхи і досягнення, бесідник закінчив свій виступ признанням та подякою місцевій українській громаді за цю імпозантну імпрезу.

Д-р Л. Мишуга про англо-саксонських звеличників української культури.

Єдиноким українським бесідником під час програми був д-р Лука Мишуга. Нав'язуючи до недавної події в Ню Йорку, коли то голандська група врочисто відзначила річницю американця Вашинтона Ірвінга за його прислугу голандській культурі на американській землі 114 років тому (Вашингтон Ірвінг заложив тоді перше американське товариство для плекання голандської культури, звичаїв тощо), бесідник звернув увагу на американців, ентузіястів української культури, як проф. Кларенс Меннінг, проф. Симсон, покійний Персивал Конді, Вилїєм Чемберлин, Дж. Фредриксон, Лайфсей, д-р Гонтер та інші. Усіх цих англо-саських звеличників і трудовиків української культури не здобуто ані багатствами, яких українці немають, ані пишними палацами чи кабінетами українських дипломатів, ані величавими прийняттями, ані медалями української держави, від імені якої найзапеклїший большевицький ворог України роздає таким, же як і ці ворогам української народу. Цих піонірів української культури серед англосасів здобула сама українська культура с в о ї м и високими вартостями, своїми ідеями та своїм вселюдським значенням. Зразок цеї культури презентується теж і на цій прикрашеній по обох боках американським і українським прапорами сцені. Бо тільки під цими прапорами волі і правди культура може розвиватися і процвітами, бо тільки під ними вільно можуть жити і творити люди. Одним з цих проявів української культури, що здобувають світ та промощують в ньому шлях українській правді, є незрівняна українська пісня, що й є осередком цього культурного фестивалю.

ТРІЮМФ УКРАЇНСЬКІ ПІСНІ І ТАНЦЮ

Артистичну ч а с т и н у програми виповнили виступи злучених хорів і солістів, а кульмінаційною точкою програми була о п е р е т а Ніщинського „Вечерниці". Хор напочатку відспівав Шевченка-Гайворонського „Учітеся" зі сопрановим сольом Сузанни Сиротюк та Недільського „Засяло сонце". Обидві пісні були виконані з найбільшою дбайливістю в усіх нюансах і їх мелодії, як і виконання могли принести тільки честь українській культурі та признання виконавцям. Зокрема треба підкреслити високу співочу культуру самого хору, з ідеально зрівноваженими голосами. Невтаємниченому було б важко повірити, що це співає хор аматарів, а не професійний. Хором в обох піснях проводив диригент місцевого Хору ім. Лисенка, Євген Крук.

Солістами в програмі були сопран А н н а Тростянецька-Ґейнес та баритон Осип Стецура. П-ні Ґейнес, передова співачка Ню Джерзі Опера компані та Бостан Опера Компані, чудовим молодим і знамените вишколеним та опа-

(Докінчення на стор. 4-тій).

ПЕРЕДВАЧУЮТЬ 10,000 УКРАЇНСЬКИХ УЧАСНИКІВ В МАНІФЕСТАЦІЇ В НЮ ЙОРКУ

Ню Йорк, 11. квітня. — Вчора в місцевому Українському Демократичному Клюбі відбулося зібрання представників українських організацій і товариств митрополітального округи Ню Йорку і Ню Джерзі, скликане Ініціятивним Комітетом для підготовки організованої української участи в великій проти-большевицькій маніфестації, що відбудеться з нагоди „Дня Льояльности" в Ню Йорку, в дні 30. квітня. В зборах, що ними проводив голова створеного з ініціятиви американсько-українських ветеранів Ініціятивного Комітету, Володимир Бакад, взяло участь около 50 представників, обговорюючи подробиці організованої української участи в цій важливій імпрезі. Загальну кількість українців, що візьмуть в маніфестації участь, передбачується на приблизно десять тисяч.

ТИСЯЧІ УКРАЇНЦІВ В НІМЕЧЧИНІ ДЕМОНСТРУЮТЬ ПРОТИ СОВЄТСЬКОЇ НЕВОЛІ

Франкфурт, Німеччина, 11. квітня. — Вчора в місті Мюнхені відбулася імпозантна проти-большевицька маніфестація українських і балтійських скитальників, що закінчилася демонстративним походом вулицями міста до будинку місцевої совєтської місії та інтервенції американської поліції, що танками і слізними бомбами розганяла демонстрантів. Демонстрація була влаштована на Зеніґспляц в Мюнхені та старанням „Ліґи Українських Політичних В'язнів", „Антибольшевицьким Бльоком Народів (АБН) та „Антибольшевицькою Лігою Н а р о д і в" (АЛОН), і в ній взяло участь приблизно 10,000 осіб, переважно українців і балтійців. Згадані організації були одержали від американських окупаційних властей дозвіл на зібрання та релігійні відправи. Проте, підчас зібрання виголошено промови і тоді сформувався похід та почав іти вулицями в напрямку будинку совєтської місії. Демонстранти несли таблиці і транспаренти з проти-большевицькими гаслами та головно засуджуючи совєтський терор і народовбивство, переслідування релігії і каторжні роботи на взагалі совєтське поневолення. Під час походу, демонстранти „потурбували" кількох місцевих німецьких комуністів. Німецька поліція намагалася заступити демонстрантам дорогу, але у висліді не поліція демонстрантів, тільки демонстранти поліцію розігнали. Тоді заалярмовано американську поліцію, що вийшла назустріч демонстрантам з одним батальйоном війська та сімома легкими танками, з яких створено барикаду на вулиці, по якій відбувався похід. Але демонстранти не послухали теж закликів американської поліції, а сімох українських козаків на конях та в традиційних козацьких одягах безуспішно намагалися пролошити американську барикаду. Тоді американці почали розганяти демонстрантів слізними бомбами, а інші американські військові і поліційні відділи обставили будинок совєтської місії, в околиції якого багатьом демонстрантам пощастило пробитися. Як виявилося, самі большевики втекли з будинку як тільки почалася демонстрація. Крім походу на совєтську місію, демонстранти намагалися теж дістатися до головної квартири місцевих німецьких комуністів. Команданти американських відділів, що зупиняли демонстрацію, майор Вудров С. Нелсон, заявив, що йому не відомо ще, як до цеї демонстрації дійшло, але як перша група українців зустрілася з американськими вояками, які заступали їй дорогу, тоді прийшло до „чинних непорозумінь". Поза двома легкими пораненими від слізних бомб, обійшлося без будьяких інших випадків. Одна українка була придержана, але її негайно звільнили. Американська преса подала вістку про демонстрацію на перших шпальтах як про одну з найважніших подій дня. Н. И. Таймс оцінює кількість українських демонстрантів на 2,500, тоді як Ґеральд Трибюн говорить про 10,000.

АТЛІ ОБВИНУВАЧУЄ КРЕМЛЬ ЗА ПОДІЛ СВІТУ І ТИРАНІЮ.

Лондон, 11 квітня. — Британський премієр Клеменс Атлі, виступаючи з промовою лі,Клеменс Атлі, виступаючи вчора на з'їзді Лейбуристів в Гласґов, заявив, що всю вину за теперішній поділ світу на два ворожі табори поносить виключно „володарі в Кремлі", стверджуючи рівночасно, що єдности народів не можна буде досягнути, як довго Кремль не відступить від своєї „імперіялістичної ідеології". Говорячи про різницю між европейським соціялізмом і большевизмом, премієр Атлі заявив, що зі соціялістичної точки зору большевизм є правим екстремізмом та найбільшою тиранією, яку досі занотувала людська історія.

ЗАПОВІДАЮТЬ РОЗКОЛ МІЖ ПОЛЬСЬКИМИ БОЛЬШЕВИКАМИ.

Берлін, 11 квітня. — Тут з поінформованих відповідальних джерел стверджують серіозну кризу між самими польськими комуністами на тему відношення до Москви та заповідають можливість розколу та наслідками, подібними до бунту Тіта в Югославії, або масової чистки відповідальних комуністичних провідників в Болгарії. Причиною цего вважається факт, що міністер праці Гіляри Мінц, пішов слідами свого попередника, Владислава Гомулки, та почав здійснювати свої власні пляни відбудови країни, не слухаючи наказів Москви, головно щодо радикальної колективізації сільського господарства в країні.

ТІТО ПРОТИ СХОДУ І ЗАХОДУ.

Бєлґрад, 11 квітня. — Минулої суботи югославський премієр, маршал Тіто, виступив з промовою на третьому з'їзді „народного фронту", заявляючи, що „жадне залякування ані зі Сходу ані зі Заходу не заставить нас відступити від принципів вірних визнавців марксизму-ленінізму, та завернути з нашого шляху до соціялізму". Тим самим Тіто хотів підкреслити свою незалежність від керованого Московою Комінформу, як і від західних демократій.

НІМЦІ КРИТИКУЮТЬ ЗАХІДНІЙ ОКУПАЦІЙНИЙ СТАТУТ.

Берлін, 11 квітня. — Негайно після предложення німцям західного проєкту окупаційного статуту, в рямках якого мала б бути створена західно-німецька федеративна держава аж до остаточного заключення мирового договору, німці почали гостру критику того статуту, головно щодо його постанов в справі контролі закордонної торгівлі та обмеження наукових дослідів. Німецька критика твердить, що західні союзники встановили ці обмеження тому, що бояться німецької конкуренції в тих ділянках.

SVOBODA
UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$7.00	One year	$7.00
На пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
В Джерзі Ситі і Закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$ 5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$ 2.75

Кожна зміна адреси коштує 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

АНГЛІЙЦІ ПОЗА АНГЛІЄЮ

Злучені Держави належать до країн, у яких говорять англійською мовою. Наявний тут теж англосаський культурний і політичний вплив. Проте Англія, не зважаючи на таке зближення чи посвоячення, коли висилає до Америки своїх представників на дипломатичні становища, чи емісарів в якихсь важних справах, добирає звичайно таких людей, що знають усі розбіжности та тонкости американського життя і американської вдачі та вміють говорити з великим тактом в переконливий для американців спосіб. Прикладом такого талановитого представника Англії являється Винстон Чорчил. Як кажуть, він завжди вміє „продати свій товар" Америці... Але не менш зручним дипломатом являється і теперішній британський міністер закордонних справ Бевин.

Чорчил і Бевин походять з цілком інших середовищ. Один звязаний з аристократією, другий з робітництвом. Обидва належать до поборюючих себе двох різних політичних партій. Але це так в Англії, в Америці вони обидва — це один голос. Тут у них обидвох тільки Англія на приміті й ніщо інше! Ніяка особиста і партійна ривалізація чи боротьба тут для них не існує. Тут є тільки — інтерес Англії. Її оборонити і представити в якнайліпшому світлі — це завдання їхнього серця і розуму. Згідно з тим високим завданням вони поводяться тут достойно й діють як одна рука. „Я не можу" — казав Бевин усміхаючись підчас промови на обіді Краєвого Пресового Клюбу — „стерпіти, як поза Англією критикують навіть Чорчила, ні він не може знести, як критикують мене".

Можна собі легко уявити, як сміялись журналісти, слухаючи тих слів Бевина і пригадуючи собі, як Чорчил безпощадно критикує Бевина в британському парляменті й як гостро критикував Бевин Чорчила, як він був при владі. Та це було на рідній землі... Зате перед світом, навіть у такій ім близькій країні як Америка, вони обидва стоять як мур і не мають ні охоти, часу і потреби комусь нагадувати про свою боротьбу за владу, про свої хатні непорозуміння. Вони теж не можуть знести, як чужі когось з них критикують! А це тому, що обидва справжні патріоти, обидва довіряють собі й знають, що як в одного, так і в другого — не зважаючи на це, що їх ділить — бється одне й те саме серце, повне любови до своєї батьківщини. Чорчил у своїй промові доказував, що світ без Англії прямо обійтись не може, коли тільки зважить, яку вірну службу вона століттями сповняла, торуючи шлях людській свободі й поступові. Бевин доповняє це й доказує, як Англія століттями охороняла Европу, щоб вона ціла не попала в руки одного тирана-диктатора, та як тепер навіть сама мусить стати „европейською", щоб врятувати свободу Европи. Бевин навіть не боявся назвати себе британським „націоналістом", виясняючи, що бути націоналістом це природне явище. Тільки додав, що він поза Англією є „більш націоналістичним", як є ним на рідній землі...

Навели ми ці речі в тому переконанні, що може дещо з цього буде наукою і для тих українців, що їм приходиться бувати в чужих країнах, зокрема в Англії й там заступати український нарід. Перебуваючи в Англії вони повинні старатись пізнати цю тайну, чому цей малий остров так довго відгравав першу ролю у світі й тепер не дає себе зсадити з престолу. Ми, в Америці, обороняли десятками літ українське імя та українську справу і вже дещо привчились, як треба цю оборону вести в країнах англосаської культури й як треба поводитись, щоб того роду праця мала успіх. Хто з українців хоче там помагати українській визвольній справі хай памятає, що не тільки Чорчил чи Бевин мусять гамувати на чужині свої партійні пристрасті ради добра своєї країни. Теж і українцям треба так поводитись!

ЗА ВОЛЮ УКРАЇНИ

З приводу появи книжки "Ukrainian Resistance"

Як уже відомо з коротких повідомлень та з реклямових оголошень, в останньому часі появилася видана в англійській мові Українським Конгресовим Комітетом історія українського визвольного руху новітніх часів (UKRAINIAN RESISTANCE, The Story of the Ukrainian Liberation Movement in Modern Times, published by Ukrainian Congress Committee of America, New York, 1949). Ця книжка в короткій, майже енциклопедичній формі подає генезу, розвиток та акцію українського визвольного руху між двома світовими війнами, зокрема під час та після другої світової війни, попередивши їх такими ж короткими інформаціями насамперед про Україну, українську історію і культурні досягнення та про українську проблему в ґеополітичному аспекті. Заголовки поодиноких розділів книжки та подані в підзаголовках дальші вияснення говорять про її зміст:

1. **Україна.** Географічне положення країни; Територія і нарід; Економічні ресурси, історичний розвиток та аспірації; Культурні досягнення.

2. **Українська проблема.** Проблема України, її території і народу як факторів міжнародного миру; Важливість геополітичного положення української території та потенційної сили українського народу. Україна предметом двох світових воєн. Українська боротьба за волю міжнародною проблемою. Україна — ключем тривкого миру або постійних воєн в Европі.

3. **Український визвольний рух.** Генеза українського визвольного руху; Міжнародні наслідки поневолення України Росією та браку розуміння української боротьби за незалежність; Створення та упадок самостійної і демократичної Української Народної Республіки після першої світової війни. Зародок другої світової війни в упадку української держави.

4. **Між двома світовими війнами.** Українське підпілля по упадку незалежної Української Держави після першої світової війни; Початки, організація і кристалізація та різні фази розвитку українського визвольного руху. Жертви української визвольної боротьби; Українські революційні організації і центри українського визвольного руху.

5. **Український націоналізм.** Політично-ідеологічний характер українського націоналізму; Український націоналізм — виразником українського визвольного руху а не політичної і соціяльної систем.

6. **Українці перші почали боротьбу проти гітлерівської аґресії.** Події в Чехословаччині в рр. 1938 і 1939 та доля української території в ній; Українці єдиним народом, що боровся проти німецько-мадярської інвазії на Карпатську Україну в Чехословаччині.

7. **На руїнах Польщі.** Україна предметом торгів в договорі між Гітлером і Сталіном; Німецько-советська інвазія на Польщу та початок другої світової війни; Політична короткозорість поляків причиною їхнього упадку; Український визвольний рух в новій обстановці; Початки націстсько-советської співпраці в поборюванні українського визвольного руху; Шкідливі наслідки нерішучости західних демократій щодо українців та їх боротьби за волю.

8. **Внутрішні переміни.** Розкол в Організації Українських Націоналістів; Бандерівці і мельниківці; Непорозуміння між людьми, але єдність ідей; Назустріч новим подіям.

9. **Нові надії в нових обставинах.** Вибух другої світової війни збільшує українські надії на визволення; Поневолення зроджує бажання війни; Переконання українців, що „гірше не може бути". Обіцянки націстів і большевиків; Тактичне злагіднення советського невільництва. Українці розраховують тільки на себе самих.

10. **Нова фаза української боротьби за волю.** Советський відступ та масові вбивства українців росіянами. Українці відмовляються боротися за советську тиранію. Індіферентне ставлення українців до німецьких „визвольників"; Вороже наставлення населення проти большевизму та незнання німецьких метод одною з причин перших німецьких перемог в Україні; Мала увага німецької армії до місцевого населення; Спонтанне відродження і організація українського життя в перших місяцях німецької окупації; Німецькі „іберменші" починають показувати своє обличчя; Українці між советським молотом і німецьким ковадлом.

11. **Політика націстів в Україні.** Україна в німецьких плянах і комбінаціях та відношення українців; Націстівське „цивільне управління"; Поділ української території; „12 інструкцій для німців на Сході". Націсти користуються советськими методами; Тотальне нищення культурних і матеріяльних досягнень українського народу; Переслідування релігії і церкви в Україні; Примусові вивози на каторжні роботи до Райху; Безприкладні переслідування, терор та народовбивство.

12. **Підготовка збройної боротьби.** Українці пізнають „визвольників"; Спонтанна і організована стадії української боротьби проти німців; Творення українського підпілля; „Лісові діти"; Українські саботажі німецької воєнної машини; Українці в німецькій службі агентами українського визвольного руху; Проголошення української державности у Львові в 1941 р. та його наслідки; Советські агенти допомагають німцям винищувати українських патріотів; Політична, організаційна і матеріяльна підготовка боротьби проти націстів.

13. **Українська Повстанська Армія.** Характер Української Повстанської Армії; Початки УПА; „Поліська Січ", Бандерівці і „Оборона України"; Збройна сила українського народу; Присяга вояків УПА; Організаційні форми і поділ УПА; Сила УПА, її цілі та можливості для Заходу.

14. **Початки збройної боротьби УПА:** Боротьба на два фронти; Боротьба поширюється; Українсько-польська трагедія; Гітлерівський генерал та його штаб жертвою куль УПА; Перші явні збройні виступи УПА проти німецької армії.

15. **Проти-німецька боротьба в повному розгарі.** Поступове скріплювання УПА та поширювання її дій; Організація українського управління на звільнених від ворога територіях; Пропагандивні успіхи УПА серед інших поневолених народів; Жиди в УПА; Політичний характер української боротьби; Конференція поневолених націстами і большевиками народів; Німецький терор лютує; Українська боротьба на життя або смерть; Дальші успіхи УПА; Пропагандивна війна; Боротьба на два фронти; Сумерк німецької сили в Україні; Поворот росіянів; Поляки — третій фронт для українців.

16. **Дивізія „Галичина".** Причини і цілі організації Української Дивізії в німецькій армії; Українці хочуть дістати зброю до рук; Німецькі запевнення і українські пляни; Роля українського підпілля; Дивізія в боротьбі проти большевиків; Перехід на бік західних союзників; Польський міністер про Українську Дивізію.

17. **Політичні форми української боротьби.** Не сліпий бунт, але плянова боротьба; Українська політична активність під час німецької окупації. Спроби легальної організації українського самоуправління; Політичне підпілля; Все-Українська Національна Рада та Українська Головна Визвольна Рада.

18. **Перед німецькою поразкою на Сході.** Рішальний 1944 рік. Відступ німців і поворот большевиків; Український визвольний рух перед новими завданнями; УПА в боротьбі проти нового наїзника; Капітуляція Німеччини; Проклямація головнокомандуючого УПА.

19. **Україна після другої світової війни.** Поворот большевиків до „партійної лінії". Советське відношення до України після війни; Фіктивна незалежність України та її значення; Тотальна „чистка"; Українська боротьба за визволення продовжується.

20. **Україна за залізною заслоною.** Великі втрати України та її народу в боротьбі проти нацизму і большевизму; Советське „визволення" на місці німецького; Причини советської залізної завіси перед Україною; Закордонний кореспондент про положення в Україні та українську боротьбу і советські репресії.

21. **Війна закінчилася — боротьба триває.** Український нарід продовжує тотальну війну проти советського наїзника; Спонтанний і організований характер боротьби; УПА та її політичне підпілля; Військові і політичні цілі боротьби; Надії всіх поневолених Советами народів зв'язані з українською боротьбою; Советська армія під впливом УПА; УПА розриває залізну заслону; Українці в першій лінії боротьби Заходу проти советського тоталітаризму і імперіялізму.

22. **Українська політична іміграція.**

23. **Українська Національна Рада.**

Цей короткий зміст книжки, поданий в заголовках і підзаголовках кожного розділу, говорить про саму книжку. Ясно, що відносно обмежена величина книжки та її цілі не дозволяли на основне обговорення та насвітлення всіх фактів української визвольної боротьби новітніх часів. Проте, книжка безсумніву має загальний образ того гігантичного, героїчного змагу, що його коштом найбільших жертв веде український нарід проти своїх ворогів за своє визволення, що є рівночасно справою тривкого миру в світі. Вона з одного боку виказує ту могутню силу України та українського народу в минулому, сучасному і в потенції та її значення для політичної рівноваги і здобуття та закріплення миру. Вона виказує — як це сказано в одному підзаголовку, — що Україна може бути ключем або до тривкого миру, або до постійних воєн в Европі, як це було досі. З другого боку, тенденцією книжки є виказати ці безсумнівні шкоди для світового миру, що повстали в наслідок поневолення України та браку належного розуміння української проблеми на Заході. Як йдеться про самі українські справи, в книжці помітна безпартійність і об'єктивність як в реєстрації поодиноких подій, так і в їх насвітленні.

Вартість цеї книжки та її актуальність для української справи на міжнародному терені взагалі, а в англо-саському світі зокрема, є безсумнівна. Виданням цеї книжки Український Конгресовий Комітет заповнив велику прогалину та зробив велику прислугу українській визвольній справі, а тим самим і справі досягнення тривкого і справедливого миру в світі. Український загал дасть свій вклад в цю справу, як допоможе матеріяльно і технічно цю книжку якнайбільше поширити.

МІСІЯ БУДЕНЦА

Луїс Буденц, колишній управляючий редактор комуністичного щоденника „Дейлі Воркер", якому надоїла служба закордонним і домашнім большевицьким диктаторам, залишив членство в Комуністичній партії, прийняв католицьку віру, оприлюднив в газетах причини такого кроку, а теж видав книжку з виявами комуністичних цілей і метод. Правдоподібно він розповів про комуністичні затії теж і Федеральному Бюрові Інвестигацій негайно після залишення свого становища в комуністичній ерархії, чим поміг департаментові справедливости зібрати матеріяли, потрібні для акту обвинувачення, зверненого проти цілої комуністичної верхівки. Він тепер став теж чи не головним актором у цій небуденній драмі й панорамі, яка розвивається в Ню Йорку на судовій розправі проти 11 комуністичних провідників, а за якою криється незмірна трагедія всього людства. Те, що сцена для драми уставлена в нюйорським федеральнім суді при Фолі Сквер, в нічому не зменшує її всесвітнього значення.

Упродовж девяти днів публика слідила за кожним рухом Буденца, що виступав на цій розправі як свідок, і за кожним його новим відкриттям не тільки судові стенографи записували кожне його слово, але й газетні кореспонденти розбирали критично його поведінку при кожній нагоді. З часописних звітів можна доволі ясно зрозуміти ролю Буденца і його наміри. Можна теж ясно пізнати характер Буденца як людини й громадянина. Перших чотири дні зізнавав Буденц як свідок уряду, других пять днів відповідав на перехресні питання оборони. В одній і другій ролі Буденц був однаковий: спокійний, певний себе, щирий, без претенсій на сензацію. Він не дався збити з пантелику оборонцям, які на всі боки шарпали його душу. Де було почуття вини по його стороні, він не затаював її, а признавався. Не було теж в його словах огірчення до своїх колишніх „товаришів", які тепер намагаються представити його не тільки як зрадника комуністичної „ідеї", але ще й як безхарактерного чоловіка, лакомого на гроші чи на інше добро. Перебути девять днів серед такого оточення і бути виставленим на напасти цілої громади справних адвокатів, які на зразок комуністичних диктаторів найневиннішу людину вміють представити в очах публики як покидька людства і злочинця — це справжня сила, фізична й духова. Буденц усе те перебув і не заломився. Він

(Докінчення на стор. 3-тій).

К. ПЕТРУС

СОВЄТСЬКІ АРЕШТАНТИ

...ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ ОБДУРЕНИМ ЧЕРВОНОЮ ПРОПАҐАНДОЮ.

6)

Він з радістю записав мою домашню адресу на маленькому клаптику газетного паперу і запхнув його в свою кепку.

— Наш святий обов'язок — допомагати один одному. Ось дивіться, — показуючи на написи, сказав він, — скільки в цих небагатьох словах міститься страждань, жахів і проклять усій цій банді узурпаротів.

Мені здалося, що це — провокація. Я урвав його і сказав:

— Негаразд, Напаїді, лаятись. Цим ви нікому не поможете, а собі нашкодите.

Він глянув на мене, замовк і почав знову кашляти. Потім несподівано сказав:

— Не бійтесь мене. В нашій країні воля слова можлива тільки в тюрмах та... в убиральнях, якщо і в цих місцях за вами не доглядають сексоти. Поруч похабщини, в купі гною, можна знайти чудові крупинки народньої мудрости і влучних означень.

Він почав уголос перечитувати всі написи.

— Так, це сильно сказано: „Заходячий не сумуй, виходячий — не втішайся". Очевидно цей вислів хтось написав, побувавши десь... А ось є ще й такі, яких ви, напевно, не чули:

„Хто не був, той буде, а хто був — повік не забуде".

В цей час вахтер відчинив двері і, звертаючись до мене, брутально покомандував:

— Ану, високий, давай, виходь до голяра...

Якийсь „кавказький челавек" безцеремонно схопив мене, посадив на табурет і машинкою почав здіймати мені волосся. Через кілька хвилин він доброзичливо поплескав мене по потилиці і, поглядаючи на вахтера, промовив:

— Кх, „труду і абарона" готовий!

Я хотів був відмовитися від стриження волосся, але потім вирішив: „знявши голову, за волоссям не плачуть".

В камері Напаїді зустрів мене вигуком:

— О, не на два дні вас підчепили, а на багато років! Законопатять вас ґрунтовно і безоглядно!

А через якийсь час, коли вахтер знову прийшов до мене, Напаїді, потискуючи мені руку, тихо нашіптував:

— Прохання ваше виконаю... Стережіться сексотів і „квочок". Майте на увазі, що вони є в кожній камері. Бажаю вам щасливо вибратись. Прощайте!

Як потім з'ясувалось, прохання моє виконано не було, а особа цієї дивної людини так і залишилась для мене загадкою.

Був зимовий морозяний ранок. Віяв сильний норд-ост. Крізь замерзлі вікна в комендантський коридор продиралось перше проміння сходу сонця.

Вахтер одчинив важкі ґратчасті двері, зроблені з круглого заліза, завів мене в напівтемний льох і став одчиняти камеру № 9.

— Ну, тепер ото й почнеться ця сама „конопатка", — подумав я словами Напаїді, і нерішуче зайшов у камеру.

Велике підвальне приміщення з маленькими щілинами замість вікон, слабо освітлене денним світлом, було заповнене густою хмарою махоркового диму. На сімох тапчанах, покритих потріпаними сінниками, сиділи й лежали люди, безнастанно дмлячи цигарками. Придушеними голосами вони щось розмовляли, перебиваючи один одного і безперерано вживаючи нецензурні слова й лайку. Коли зачинились за мною двері і я, привітавшись до них, сів на вказаний мені вахтерам вільний восьмий тапчан, усі відразу замовкли і почали ставити мені звиклі запитання, хто я, звідки я, за що мене заарештували і т.п. Вислухавши мої відповіді й коротке оповідання про пригоди Напаїді, один із них, що очевидно, добре знає карний кодекс РСФСР, підвівся на лікті і з усмішкою промовив:

— У вас, громадянине, міркуючи з усього, справа не зовсім безнадійна. Термін вам уже приготовлено: від шости місяців до вічного перебування на Зодіяці. А цим „півнем", який вам кукурікав у „предварилівці", ГПУ хотіло вас трохи розвеселити, хе-хе-хе. А про деталі дізнаєтесь у свого слідчого... А тим часом, авансиком, позичне табачку.

Я відповів, що не курю. Він вилаявся, махнув рукою і додав:

— Я теж колись не курив. Та коли життя дало щілину, довелось підтримувати себе курінням. Через тиждень-два, громадянине, коли ГПУ міцно наступить вам на хвіст, ви станете першим — курієм. Без курева в тюрмі неможливо бути; за табак у нас віддають „пайку", вбрання шевійотове, чоботи, все — до сумління й цнотливости включно, якщо ви не втратили їх іще на „волі".

Камера засміялась.

— У советських громадян, на тому самому місці, де колись у них було сумління, тепер росте чортополох! — заговорила нова особа з протилежного кутка, — а якщо ви, товаришу, і принесли його сюди, то вам доведеться розмінятись на дрібну монету, — не забувайте цього!

Хтось іще пустив дотеп і вилаявся.

(Дальше буде).

В. Петренко.

УКРАЇНЦІ Й МОСКАЛІ

1)

ФОРМАЦІЯ ДВОХ НАЦІЙ.

Про формацію української і московської націй ще й досі панує неясність, а навіть плутанина, яку поширювали й досі поширюють московські учені, розуміється, у своїх політичних і асиміляційних інтересах. Тимто цьому питанню варто присвятити більше уваги.

I.

У своїх завданнях про формацію української нації, користуватимемося головно цінною і солідною студією проф. В. Щербаківського на цю тему.[1])

Почнемо від прапредків українців — **антів,** яких ім'я з'явилося мабуть уже в III. ст. по Р. Хр. Цікавих про ще раніших прапредків нашого народу, себто про **скитів і сарматів** та про **готів,** що мали теж вплив на формацію українців, відсилаємо до книги проф. В. Щербаківського. Візантійський історик Прокопій пише, що анти заселювали простори від Озійського моря до Дністра й навіть до нижнього Дунаю. Під цим ім'ям об'єднувались хліборобські племена як колись під назвою скитів і сарматів. Вони кольонізували степи аж до Чорного моря і робили часті напади на візантійську імперію. Прокопій каже, що анти балакали слов'янською мовою. М. Грушевський вважає їх за Русь V.—VIII. ст.

Для нас важно те, підкреслює проф. В. Щербаківський що анти говорили слов'янською мовою і жили на просторах між Дністром і Доном. А це показує, що в VI—VII ст. на Україні панувала слов'янська мова і вона мусіла вже тоді стати й українською мовою, бо ці племена залишились і до наших часів, а їхня мова була мовою наших колядок, щедрівок, веснянок та інших обрядових пісень — весільних, обжинкових, купальських і т. п., які дійшли до нас від тих часів у незмінному майже вигляді.

В VIII. ст. імя антів зникає і на його місце появляється декілька нових племінних назв, які мають вже чисто українську форму. Можна думати, каже проф. В. Щербаківський, що імя антів покриває собою багато інших українських племен, які тоді існували, але не ввійшли в грецькі джерела. Слід ще зауважити, що К. Порфірогенет, аж у X. ст. перечисляє українські племена і коли він не написав би своєї праці, ми не знайшли би у грецьких джерелах ніякої згадки про наші племена крім може імені Русь.

Нашим племенам довелось багато терпіти від постійних набігів різних номадів, спершу від набігу хозарів, а відтак номандських орд угрів і печенігів.

Український літопис уже не згадує про антів так, як їх зовсім не було, але натомість говорить про дулібів, полян, деревлян, уличів, тиверців і т. п.

В IX ст. по Р. Хр. вперше появляються в історичних джерелах звістки про Русь. Вперше нотує цю назву Лаврентіевський список нашого літопису (роки 825 і 859). Про Русь і словян дають нам матеріяли теж грецькі джерела X. ст. (Констянта Порфірогенет) і арабські джерела з першої половини X. ст. (Словник Ібн Якута, Аль-Масуді).

Як наші літописці так і чужинці розрізняють назви словян і Русі. Перша назва була старша. Пізніше означення Русь мало державне значення. Поступнево назва Русь поширилась на всі племена, у яких князями були варяги. Різні племена на Русі як поляни, деревляни, новгородці, полочани, дреговичі, сіверці, гужани, волиняки мали одну спільну мову „словѣнскъ языкъ". Київ був столицею полян і одночасно центром і столицею Русі. Тимто й поляни пізніше стали зватись Русью.

Теперішню українську територію на Русі займали поляни, деревляни, сіверці, бужани й волиняни. На теперішніх білоруських землях жили дреговичі а далі на північ жили новгородці (в Новгороді Великім) і полочани (в Полоцьку). Мова тогочасних наших племен збереглась в наших колядках і веснянках.

В IX ст. заняли південну Україну, себто наші степи, печеніги. Уличі і тиверці подалися через те на північ до волинян, деревлян і інших племен, в них асимілювались і стратили свою племінну назву. Однак пять наших племен все таки залишилися на своїх старих місцях. Вони були рештками тих старих (неолітичних) хліборобів, яким ліси дозволяли вдержати свою територію проти натиску номадів. І вони вдержалися на своїх місцях і в історичні часи, зберігаючи до нинішніх часів свої традиції, прадавні властивості й особливості, які так одрізняють український нарід від його північно-східних сусідів, себто від москалів.

Так Україна зі своїми племенами — полянами, деревлянами, сіверянами, бужанами й волинями вступила в історичну добу свого життя. Ми далі бачимо, що десь в IX. або в X. ст. Україна починає приймати об'єднану назву Русь, дякуючи своїм князям — варягам, але окремі племена ще зберігають свою назву, так як тепер напр. в Карпатах наші племена зберегли за собою старші назви гуцулів, бойків і лемків. Знаємо нарешті, що з XII. ст. для нашої території починає вживатися нове імя „Україна", яке ступнево стало витісняти назву „Русь". Таким чином у київській добі нашої історії оконечно сформувалася українська нація.

Тут, каже проф. В. Щербаківський, слід відповісти на деякі питання, які виставляють наші противники, що відмовляють нам у праві на існування, та деякі українські вчені, що йдуть за московськими вченими.

Противники наші кажуть: В київській добі нашої історії, себто в IX. — XIII. ст., на Україні не було ніяких українців, а тільки руси, що займають теперішню Московщину. Зпочатку була праруська мова, якою говорило праруське племя і яке опісля поділилося на три галузі: малоруську, білоруську й великоруську. З другого боку деякі українські учені[2]) за **московським** істориком Іловайським, піддержують його тезу: „Русь, що заснувала руську державу була не тільки племя тубільче, але і словянське, а варяги були чужоземці — нормани.

На це дає проф. В. Щербаківський таку відповідь:

„Наш літопис ніде не згадує жадного місцевого племена з назвою Русь і каже, що поляни тільки тепер (себто коли варяги оснували руську державу — В. П.) стали зватися Русью, і що імя Русь є імя варягів. Грецькі і арабські джерела розрізняють як назви „Русь" і „Словяни" так і поняття, які означають ці назви. Наш вчений академік Ст. Смаль - Стоцький ясно і категорично довів, що ніякої праруської мови, як це твердив Шахматів, не було, і що на нашій території праслов'янська мова прямо переходила в староукраїнську мову.

Реасумуючи сказане, слід сконстатувати: Родовідна лінія етногонії українського народу і формації української нації склалася впродовж передісторії та історії України так: **анти, поляни, Русь** (Руськая земля", русичі, русини), **українці.** (Дальше буде).

1) Проф. В. Щербаківський, „Формація української нації", Прага, 1941 М. 8°, ст. 102.

2) Автор має на увазі М. Костомарова і тов. — В. В.

Святкування 75-літнього ювілею Наукового Товариства ім. Шевченка

(Комунікат Американського Відділу НТШ)

Американський Відділ НТШ закликає громади американських українців в Злучених Державах та в Канаді йти за прикладом Ню Йорку, Дітройту, Нюарку та інших американських громад і святкувати 75-літній Ювилей Наукового Товариства ім. Шевченка окремими святочними обходами впродовж ювілейного 1949 року. Святкування ювілею НТШ це віддання пошани корифеям українського духа, що жертвою своєї праці та свого здоровя перебудовували в останніх 75 літах український нарід з етнічної маси в державну націю нашого покоління. Немає в Україні культурної установи, що своїм значенням могла б рівнатися з Науковим Товариством ім. Шевченка.

Наукове Товариство ім. Шевченка це праця трьох поколінь великанів духа, як Володимира Антоновича, Дмитра Багалія, Івана Франка, Михайла Грушевського, Павла Житецького, Олександра Кониського, Степана С. Стоцького, Івана Верхратського, Івана Пулюя, Івана Горбачевського, Хведора Вовка, Івана Раковського; це також праця Миколи Лисенка, Юрія Федьковича, Олександра Барвінського, Юліяна Романчука та кількох десяток других найвизнатніших українців 19-го та першої половини 20-го століття, всіх членів НТШ.

Це члени НТШ у львиній частині розбудували новочасну українську культуру та своїми науковими працями впровадили український нарід в круг культурних народів світа. Хто цінить вище духа нації понад його мясні, той не може відмовитися від святкування діямантового ювілею НТШ. Практична ціль тих обходів зібрати Ювілейний Фонд для НТШ та дати теж теперішному поколінню українських вчених та культурних діячів змогу продовжувати працю своїх великих попередників, з твердою вірою в невмирущість українського духа.

Американський Відділ НТШ готов служити всякою допомогою місцевим комітетам в улаштуванню Ювілейного Свята НТШ та подає ось які вказівки щодо дальших ювілейних обходів:

1) Громади на американськім континенті, які вже відсвяткували в себе ювілейне свято НТШ, зволять чистий дохід з того обходу переслати на руки скарбника Американського Відділу НТШ: Very Rev. Leo Chapelsky, 347 Grier Ave., Elizabeth 2, N. J. **Незужиті ювілейні відзнаки прохається звернути до канцелярії Американського Відділу НТШ:** Shevchenko Scientific Society, 50 Church St., R. 252, New York 7, N. Y.

2) Громади, які є в стані приготування такого свята, можуть дістати безплатно реферат на свято під заголовком: „НТШ Реалізатором Ідей Шевченка", або попросити бесідника в Американськім Відділі НТШ. Місцеві комітети можуть дістати також безплатно ювілейні відзнаки (бутони) проєкту мистця Гординського до причіплювання учасникам свята при вході на салю, якщо принялася засада, що весь чистий дохід зі свята буде обернений на Ювілейний Фонд НТШ.

3) Членам НТШ, розкиненим по ріжних місцевостях Америки та Канади, кладеться на серце обовязок давати ініціятиву щодо влаштовування таких свят та брати в них активну участь, стаючи лучником поміж їх громадою та Американським Відділом НТШ.

Користаючи із спосібности опублікування того комунікату подається до відома, що Американський Відділ НТШ кинув клич, щоб на могилі пок. Президента НТШ, д-ра І. Раковського, здвигнути гідний нагробник. Цей клич взяли за свій нюарські українці, серед яких Покійний спочив, та на спілку з Американським Відділом НТШ творять окремий Комітет для зреалізування тої справи. Гроші призначені на будову нагробника збирається як окремий фонд. Тому взиваємо приятелів та почитателів праці Покійного присилати жертви на здвигнення нагробника на могилі д-ра І. Раковського, пересилаючи їх до рук скарбника Американського Відділу НТШ, о. Льва Чапельського. Досі зібрані жертви та майбутні будуть проголошені в пресі.

МІСІЯ БУДЕНЦА

(Докінчення зі стор. 2-гої).

виявив себе дійсним свідком, до якого треба мати повне довіря. Тому його свідчення буде історичним документом, над яким будуть застановлятися не тільки члени судейської лави, але й майбутні літописці.

Зміст зізнань Буденца передавали по змозі точно великі щоденники. Вони ствердили, що Буденц представив головні напрямки і способи діяльности Комуністичної партії в Америці. Хоч багато справ, вияснених Буденцом, були вже давно обговорювані деякими газетами, та хоч є вже повно книжок, вияснюючих завдання большевицьких пятих колон, авторитетне потвердження таких вістей людиною, яка була в центрі цього незвичайного крутіжу своє зробило. Багато людей, головно з кола американських лібералів, тепер зрозуміли небезпеку комуністичного перевороту і всього того, що з цим злучене.

Буденц представив цю небезпеку як дійсність, яка перевищає найбуйнішу фантазію, спираючись при цьому на факти і документи.

Перегляньмо тільки заголовки газетних звідомлень з судової розправи в днях від 24 березня до 5 квітня, а зараз зрозуміємо, про що тут ідеться.

„Буденц свідчить про присягу Сталінові". — Там сказано, що комуністична партія в Америці, опираючися на резолюціях Комуністичного Інтернаціоналу в Москві з 1935 р., мусіла сліпо йти за вказівками інтернаціоналу в справі насильної революції у різних частинах світу і слухати Сталіна.

„Большевики в З. Д. А. мали наказ піднести революцію в 1945 р. — каже Буденц". — За спонукою представника підсовєтської України, Дмитра Мануїльського, американські комуністи перемінили свою тактику з мирової на революційну і приготовляли вибух революції в Америці підчас ними сподіваної повоєнної депресії. Для приспішення насилля вони видавали наказ організувати безупинні політичні страйки в підприємствах, а дехто навіть рахував на поміч Червоної Армії.

„Айслер давав вказівки большевикам в З. Д. А. в імені Кремля". — Айслер це німецький комуніст, якого Комуністичний Інтернаціонал вислав в Америку для передавання наказів місцевим комуністам. За його впливами скинено „угодового" Бравдера з проводу комунізму, а настановлено принципіяльного „марксисталеніниста" — Фостера.

„Б. описує „Політбюро" у З. Д. А." — Досі називали тільки насмішливо „Політбюром" комуністичну кватиру при 13 вулиці в Ню Йорку. Буденц виявив, що це правдива назва і що американське Політбюро веде політику на зразках московського Політбюра з усіми інтригами й своєю поліцією для контролі членів партії. Виявив теж, що американські комуністи створили свій партійний жаргон.

„Большевикам не вдалося захитати свідоцтвом Буденца." — Навпаки, він виявив ще дальші затії комуністів, а це, як вони заманювали в свої сіті „невинних" інтелектуалів і як функціонувала тайна комуністична поліція — „Чека" — в Америці.

„Буденц признає, що він самий колись був прихильником насилля". — Прийшовши до висновку, що в тому криється небезпека для Америки, Буденц заявив, що він покинув комуністичну партію, приготовивши все дуже обережно, бо комуністам не вільно виступати з партії, їх може хіба викинути Політбюро, а при цій нагоді очернити людину до непізнання.

„Б. описує тайні фонди большевиків". — Про існування тайних фондів панував тільки здогад. Буденц розкрив цю справу і признався, що він затягнув позичку з такого фонду у висоті $90. З тайного фонду покривають комуністи видатки на підпольні затії і викликування страйків.

Треба признати Буденцові справжню відвагу при викриванні отих комуністичних діянь, за які в минулому постигала неодного колишнього комуніста несподівана смерть. Хто так зізнає, як зізнавав Буденц — без страху і без злоби до своїх „товаришів" — мусить мати якусь вищу ціль на оці. Вона кожному ясна: Бажання спасти Америку і людство від несподіваної катастрофи.

В ОБІЦЯНІЙ ЗЕМЛІ

Мабуть всі п'ять і пів сотні скитальців вийшли на верхній поклад. Наш Марін-Джомпер причалював до Бостонської пристані. Нарешті ми в обіцяній землі! По довгому скитанню вкінці добились до землі Вашингтона! Близько пів сотні синів багатої, але пограбленої і поневоленої України стиснулись в одному кутку. Гнані з „вільної" пекучим сталінським сонцем, переслідувані шовіністами, „моцарствової", та визволені від усього і сталінськими і націстівськими посіпаками, тихцем ділились першими враженнями. Чомусь поруч вислову радости кожному тиснулись на уста слова туги і непевности: „Нема на світі України, немає другого Дніпра!..." І пристань, що готовилась нас приняти, і люди, що бігали у портовій будівлі напроти нас, здавались нам такими чужими, сірими, для нас байдужими...

Нараз наче вихор схопилась і поплила до нас пісня з голосника. Це наша! Так, українська пісня! Невже вітер з українських степів? Мов у казці все ожило під його подувом.

Крізь сльози радости ми бачили Новий Світ уже повний красок веселки. Спішно витираючи сльози, ми старались доглянути у натовпі напроти нас тих, що про нас пам'ятали. Весь біль, тугу і розпуку, що досі давили горло, хотілось проковтнути чимскорше зі сльозами, що непослушно наново набігали до очей. Мельодія „Гандзі" добиралась до душі закаменілої від злиднів останніх років неволі.

Ми врятовані! Ми будемо жити! Лапа Сталіна не досягне вже нас! Не страшні нам його погрози, що й з дна моря достане він нас, „зрадників-мазепинців". Українські слова пані Чопик пристрасно ловили спрагнені серця і жадна буря оплесків не могла заплатити їх. Бостон здавався нам вільною Одесою!

У надзвичайному поїзді Бостон-Ню Йорк, що на кожній станції викидає скитальців в обійми їх рідних, односельчан, чи навіть тільки земляків, помітне пожвавлення. Пані з Переселенчого Осередку Ню Йорку обділяють наших скитальців харчами та солодощами. Пані Штогрин припрошує до „сендвічів": „Прошу, беріть, пані Пелешок приготовляє вже нові". Дають тісточка, помаранчі, молоко, а пані Курило весь час доглядає, щоб когось не поминути.

Невже ж ми на далекій чужині? Нікому не хочеться вірити. Тільки в розмові у наших опікунок час - від - часу прокрадається якесь дивне чуже слово і пригадує нам, що ми в гостині на другому континенті За вікнами миготять світла реклям, широких — ясних вулиць і безлічі авт.

Поїзд впадає на гамірну станцію Ню Йорку. І знову радісні зустрічі під веселі оклики: „Сі, які найс бойси! Давай твій беґедж, тобі тяжко, ти тайред!"

І жінка, що могла б бути моєю мамою, вириває з рук наші клунки, а опісля, коли на це годимось, всетаки старається допомогти їх нести.

І знову ледви здержуються сльози. З мови, що вже всуміш з англійськими словами, пробивається всетаки щось таке рідне і близьке. Це душа нашої „старої іміграції", така чиста українська, повна щирости, національної свідомости і завжди готова до жертв.

Певно ступаємо по новій землі, стараючись не вгинатися під вагою тих дійсно тяжких буднів. Ми тут не чужі. І не самі. Завдяки великій жертвенності і організованости наших земляків і ми і, вірю, всі, що ще на скитальщині, а певно прийдуть за нами, щасливо переможемо всі трудноші та разом і лихоліття України. Нарід, що має таких людей, ніколи не загине. Теж і жертви нашої „старої" іміграції поруч геройської боротьби нашої Українськкі Повстанчої Армії будуть певно записані в історії сучасної доби України.

В. С.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ У. Н. С.

ЦЕ НАЙНОВІШИЙ ТИП ПАСАЖИРСЬКОГО ПОВІТРЯНОГО ВЕЛИКАНА, що належить до Панамериканської Повітряної Компанії.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

РОЧЕСТЕР Н. Й.

Українська радієва програма.

Українські бізнесмени міста Рочестер, постаралися за улаштування української радієвої програми із стації WVET, винаймивши час на 13 недїль. Відкриття програми відбулося в неділю 20 березня і вона мала кілька замітних моментів. Програму відкрив посадник міста Дікер, зазначуючи, що українці повинні виявити культурну силу при допомозі радієвої програми, коли вони здобули собі в місті признання за свою організованість. Вони мають — казав мейор — три громадські доми, мають свою церкву, цілоденну школу і причиняються до розбудови міста. Нема сумніву, що їхня програма викаже їхню культурну місію.

Конгресмен Кітінґ, який промовляв після посадника, пригадав слухачам, що українці цього міста вислали коло 700 своїх синів на війну, а з них 14 принесли найвищу жертву, бо віддали своє життя за Америку. Громадянь українського роду є одні з найбільш патріотичних, казав він, бо ніколи не йдуть на компроміс з ворогом. Ледви покінчилася війна з Гітлером, а вони вже зрозуміли небезпеку від комуністів і прислали в 1946 р. на руки конґресмена Кітінґа телеграму з заявою, що не буде миру в Европі, як довго Україна, що є в московсько-большевицькій неволі, не буде вільна. Конгресмен віддав признання за таку орієнтацію авторам телеграми, висланої іменем місцевого Допомогового Комітету, а це К. Шевчукові й Р. Пристаєві і вказав на їх орієнтаційний змисл. Ту телеграму помістив конгресмен в Конгресовім Рекорді. Він згадав теж, що в Европі і там зустрічав українців і пізнав їх патріотичний і демократичний настрій. Він бажає, щоб українців допустити в якнайбільшому числі до Америки, бо вони будуть добрими громадянами нового краю. З черги привитав українців менаджер радієвої станції Мичел, а по українськи о. Ярослав Габро, місцевий сотрудник. Він взивав українців підтримати програму, заявляючи, що вона принесе великий хосен українській справі.

Заповідач програми, наш молодий адвокат Володимир Андрусин, перевів потім програму з рекордів і заповів різні місцеві імпрези. Нарід так захопився новим успіхом, що зібралося у великім числі на концерт вчесть. Шевченка (було коло 500 осіб) і там зібрали $195 на Допомоговий Комітет. У церкві теж почули ми признання від священиків за наш новий осяг.

За Комітет програми:
В. Андрусин, К. Шевчук
Іван Бойчук, Й. Кубарич.

НОРТУМБЕРЛЕНД, ПА.

З коляди на УПА.

Члени 357 відділу У.Н.Союзу зложили коляду на ліки і допомогу воякам Української Повстанської Армії в сумі $70, які вислано до ЗУАДКомітету в Філаделфії. Збіркою занялись громадяни Ю. Єднорок і С. Скрут.

Жертвували по $10: Ю. Єднорок, С. Скрут. По $5: А. Возний, Г. Твердий, І. Бендик, О. Кляпко, Н. Чмир, Р. Катушняк. По $3: Г. Мендога, Я. Сокальчук, По $: П. Гавазин, Г. Шпелик, а по $1: Ю. Лабік, І. Бега, Н. Волинський, О. Вальчук, М. Гуриш, М. Гашій, А. Скрут, Ю. Яблонський, М. Михайловський. Усім їм щира дяка.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ У. Н. СОЮЗУ!

ВЕЛИКА КУЛЬТУРНА ІМПРЕЗА В ДЖЕРЗІ СИТІ

(Докінчення зі стор 1-шої)

нованим голосом відспівала Балтаровича „Самітню", Купчинського „Накрила Нічка" та арію Пуччіні „О Міо Бамбіно Каро". Її виступ в Джерзі Ситі був великим вкладом в цю культурну імпрезу та йому треба у великій мірі завдячувати загальний успіх.

Оперовий співак Осип Стецура відспівав своїм знаменитим баритоном Бубекевича „Думу", арію з „Князя Ігоря" Бородіна та Гайворонського „Я мав собі дівчину". Осип Стецура — це без сумніву співак високої мірки і великих можливостей. За час свого відносно дуже короткого ще побуту на цій землі він вже потрапив здобути собі велику популярність та найкращу оцінку. Він належить власне до тих артистів, що як своїми артистичними спосібностями так і своєю індівідуальністю та поведінкою найбільше захоплюють і одушевляють публику. Його виступ в Джерзі Ситі був одним з найбільш успішних його виступів в Америці. Широка скаля його могутнього баритону, що гремить органом у фортіссімах та ледви бренить легким шелестом вітру в піяніссімах, кожна виконана ним нотка і кожний його рух виявляли знаменитого професійного співака і артиста, хоча і на цій непрофесійній сцені. Приїзд п. Стецури і його побут між нами це великий здобуток американсько-української громади та її культурно-артистичних можливостей.

Кульмінаційною точкою програми були, як згадано, Ніщинського „Вечерниці", що дали можливість розгорнути та проявити величезні досягнення української культури в пісні, танці та народних звичаях. Ці самі „Вечерниці" українська громада митрополітальної округи вже мала можність подивляти на сцені в Ню Йорку. В Джерзі Ситі їх виконано ще з більшим артизмом і ще більшою досконалістю в усіх подробицях. Сольові і хорові пісні, дівочі, хлоп'ячі і мішані танці, все це було справжнім гимном української мистецької культури. В сольових виступах молоденька „вдова" Сузанна Сиротюк, сестрінка відомої нашої артистки п-ні Катрі Гупалової, своїм прекрасним і незвичайно милим сопраном заповілася новою співочою зіркою на українській сцені. Марія Боднар, наша співачка відома вже з багатьох виступів в американській і українській сценах та в радіо, ще більше піднесла загальне високо-артистичне виконання цілої опери, що нею диригував нерозлучний і незаступний в усіх концертових виступах американсько-української молоді митрополітальної округи, Степан Марусевич. Не можна б висловити завеликого признання теж Товариству Українських Танцюристів з Ню Йорку, під керівництвом Івана Фліса. За ввесь час опери публика зі здержаним віддихом слухала і приглядалася цим зразкам української культури. Між українською публикою були такі, що плакали з радости і схвилювання.

Невідступним і незаступним супровідником у виконанні цілої програми була Ольга Дмитрів, що з питомою їй легкістю та знаменитим достосуванням до інших виконавців програми акомпаніювала на фортепіяні хорові і солістам та що сама була головним керівником Фестивалю, як і його організатором: Їй насамперед треба завдячувати цей великий успіх тої репрезентативної імпрези.

На цьому місці не можна не згадати тих, що вложили найбільше труду і найбільше старань у влаштування цеї імпрези. Це насамперед Михайло Тизьо, один з найактивніших молодих американських українців, що сьогодні вибився на одне з провідних місць серед американсько-української молоді. Навряд чи можна б обрахувати на пальцях обох рук всі ці різноманітні товариства та організації молоді, в яких він якщо не є предсідником, то займає якусь іншу важливу функцію в проводі. Власне своєю активністю він вже відомий далеко поза Джерзі Ситі і Ню Йорком. Разом з ним для успіху цеї імпрези всіми своїми силами трудилися його брат Джордж Тизьо, уповноважений справою продажі білетів, Михайло Базевич, що приготовив прекрасну програмку та програмову книжку, Теодор Лютвиняк, що вложив багато труду для відповідного розголошення програми, як теж усі українські товариства та ціла українська громада в Джерзі Ситі, зі своїм парохом о. Володимиром Лотовичем, п. Миколою Петришиним з місцевої „Чорноморської Січі" та іншими громадянами на голі, бо всі вони з однаково великою увагою, запалом та — як кажуть — серцем і душею — стояли за цею імпрезою, що її з таким безприкладним в цій громаді успіхом здійснила наша молодь. Окреме збірне признання належиться всім активним виконавцям програми, хорові і танцюристам, солістам і диригентам, як теж численній публиці з Джерзі Ситі і дооколичних громад, що своєю масовою участю причинилися до загального успіху.

ЧОГО БОЯТИСЬ? — Ця маленька дівчинка цілком не залякана великаном-слоном. За кілька кусків цукру може їздити на нім до схочу. Ця наука готова навіть придатись їй пізніше, як підросте.

КИТАЙСЬКІ БОЛЬШЕВИКИ ПОЧАЛИ НАСТУП НА НАНКІНҐ.

Нанкінґ, 11 квітня. — Три сильні армії китайських большевиків почали наступ на слабо боронені мостові причілки націоналістичних військ на північному березі ріки Янгце, з виразною метою атаки на Південний Китай. Бої тривають.

ЕВРОПА ДОМАГАЄТЬСЯ БІЛЬШЕ АМЕРИКАНСЬКОГО ВІЙСЬКА

Вашингтон, 10 квітня. — Провідники европейських держав, які перебувають в Америці, звернулися до секретаря закордонних армій, Кенета, С. Рояла за збільшення числа американської армії за европейському континенті, заки вони ще проголосили потребу американської мілітарної допомоги для їхніх держав. Однодушний погляд, який панує в цій справі серед західних европейських дипломатів, передав Роял до відома комісії приділів палати репрезентантів ще 7 березня. Роял сказав тоді, що навіть після створення незалежної німецької держави з трьох окупаційних зон потреба втримування американської армії в Европі є дальше важною. Від себе сказав Роял, що „наша країна ніколи не думала, що б можна безпечно зменшити кількість американського війська в Німеччині". Розвиваючи цю думку, секретар Роял сказав, що в Европі заходить потреба збільшити кількість армій на суходолі у такій пропорції, щоб приземна армія мала подвійну кількість людей в порівнанні з повітряною й морською разом. Роял висловив погляд, що військова допомога мусить іти в парі з економічною допомогою. У конґресових колах провірюють вісті, наче б то команда армії вже вислала в Европу 150 надфортець Боїнга і Бі — 29 для посилення Західної Европи при її змаганні до озброєння.

СЕНАТ УХВАЛИВ ЦІЛИЙ ПРИДІЛ ДЛЯ ПЛЯНУ МАРШАЛА

Вашингтон. — У пятницю минулого тижня сенат ухвалив повний приділ для Пляну Маршала на наступний фіскальний рік в сумі $5,580,000,000, сімдесять голосами проти сьоми. Бил передано для дальшої акції в палаті репрезентантів.

БОРОТЬБА В СЕНАТІ ПРОТИ АТЛАНТИЙСЬКОГО ДОГОВОРУ.

Вашингтон. — Заки ще президент Труман передав урядово Північно-Атлантійський Договір до ратифікації сенатові, появилася опозиція проти його ратифікації. Незалежно від спротиву серед сенаторів повели деякі визначні церковні й виховні провідники рух за недопущенням до ратифікації пакту. Вони твердять, що пакт призведе Злучені Держави до зудару з Советами. Досі дістав сенат протести від 300 визначних осіб. На чолі противників стоїть методиський епископ з Лос Анджелес, Джеймс Бейкер; дальші: Кларенс Е. Пикет, член комітету квейкрів і колишній видавець та редактор Ди Сю Йорк Повст Гом Нюс.

КАРРА ЗАСУДИЛИ НА ШІСТЬ ЛІТ ТЮРМИ В КАНАДІ

Отава. — Сем Карр, 43-річний організатор канадійських комуністів, який найбільше причинився до політичної деморалізації серед лівого крила канадських українців дістав від судейської лави присуд шість літ вязниці за фальшування пашпорту при переїзді зі Злучених Держав до Канади. Пашпорт був виставлений на імя Іґнаца Вітчака. Колишній урядовець советської амбасади, І. Гузенко посвідчив, що амбасада вважала його за грошороба, який вислугувався комуністам. Карр щез з Канади після відкриття советської шпигунської шайки в Канаді, утік до Злучених Держав, де його приловила недавно тайна поліція і передала Канаді.

ПРЕЗИДЕНТ ЗА ЕКОНОМІЧНУ СПІВПРАЦЮ ГРУП.

Вашингтон. — Президент Труман вислав послання до Конференції Краєвої Економічної Акції, яка радить у столиці. Він взивав до тіснішої кооперації фармерів, робітників і кооперативних організацій, бо вони мають спільний інтерес в економічнім поступі нації. Президент ствердив своє вдовілля з того, що конгрес скликали кооперативи, бо цей рух учить співпраці всіх груп,

ДЛЯ КРАЩОГО ЗАВТРА КУПУЙТЕ БОНДИ ПЕРЕМОГИ

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

І. С., Гемтремк, Миш. — Редакція одержала таких подяк уже стільки, що їх можна рахувати не на сотні, а тисячі. Скитальці хочуть в такий спосіб подякувати американським українцям за різні добродійства. Це гарна річ, але в нашій малій газеті нема на це місця. Ми знесли навіть проголошування подяк членів У. Н. Союзу, що дістають від організації різні допомоги, стипендії тощо. Коли йдеться про подяки у платних оголошеннях, то це є діло адміністрації.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

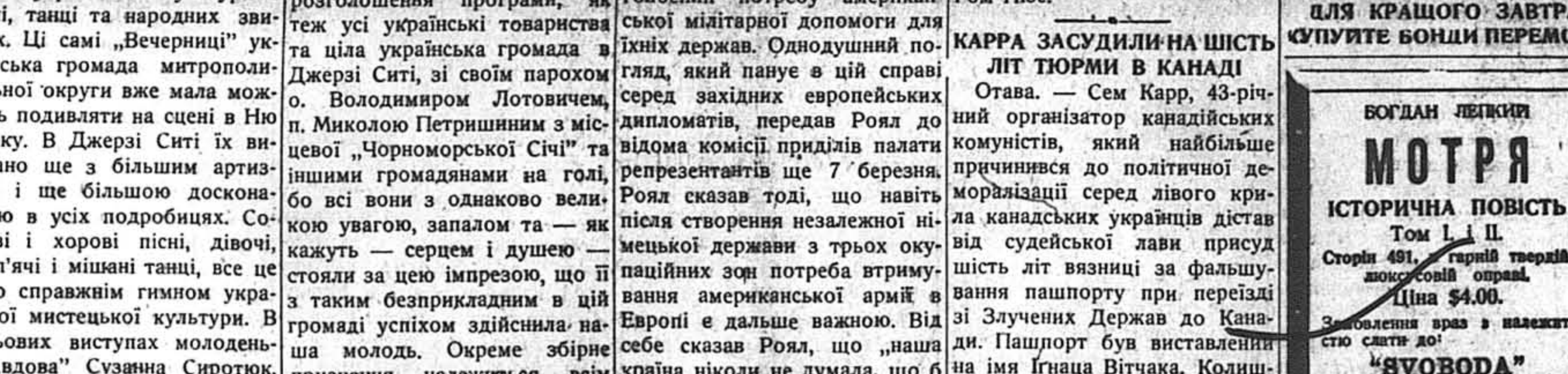
РАЧЕСТЕР, Н. Й. — Чергові збори Тов. У. Н. Дому, від. 316, відбудуться в четвер, 14. квітня, в Товариськім Домі, 831 Джозеф Еве. в годині 8. ввечір. Просимо членів і членниць прийти на означений час. —І. Свереда, гол.; П. Ковтун, кас.; В. Гавриляк, фін. секр.; В. Іванців, рек. секр.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ. — Місячні збори Вр. св. Івана Хрестителя, від. 270, відбудуться в пятницю, 15. квітня, в годині 7:30 ввечір, в У. Н. Домі. Приявність кожного члена є конечна на означений час. На зборах будуть проголошені нові справи для добра Братства. — В. Бутковський, рек. секр.

БРУКЛИН, Н. Й. — Тов. Запорозька Січ, від. 325, повідомляє своїх членів, що звичайні, але важні, збори відбудуться в пятницю, 15-го квітня, в годині 8. ввечір, в гали У. Н. Дому, 216 Ґренд ул. Є багато справ до вирішення, тому просимо членів прийти численно. Приведіть нових членів зі собою і впишіть до Тов. і У. Н. Союзу. Вписуйте діти най користають з низьких вкладок. — П. Малицький, секр.

НЮАРК, Н. ДЖ. — Місячні збори Тов. Зап. Січ, від. 371, відбудуться в пятницю, 15. квітня, в год. 8. ввечір, в Січовій салі, 806 — 18. Еве. Просимо всіх членів прийти на збори і платити свої вкладки на зборах відділу. — За уряд: О. Паньків, пр.; Ю. Варанюк, секр.

ТАРЗАН, ч. 2070. Хитрий ворог.

Хоч як швидкий був удар Мулака, то рука Тарзана була ще швидша.

Сталеві пальці звалили вояка з його ніг...

...і наступної хвилини він лежав звязаний і з затканим ротом, а Тарзан увійшов до колиби.

Та саме тоді, як Тарзан відійшов, Мулак почав повзати до цінної стрільби.